

УДК 351:355.01:061.1

<https://doi.org/10.62664/cpa.2024.02.23>

Василь ОСТАП'ЯК,

професор кафедри публічного управління та адміністрування,

доктор політичних наук, доцент,

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

ORCID ID <http://orcid.org/0000-0001-9374-1956>

Сергій СЕРДИНСЬКИЙ,

аспірант кафедри публічного управління та адміністрування,

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

ORCID ID <http://orcid.org/0009-0008-6256-7615>

(© ОСТАП'ЯК В., СЕРДИНСЬКИЙ С., 2024)

ВІЙНА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ЄВРОІНТЕГРАЦІЮ: СВІТОГЛЯДНИЙ ВИКЛИК

Статтю присвячено комплексному аналізу впливу війни на політичні, економічні, соціальні та міжнародні аспекти розвитку України. Розглядається, як війна з російською федерацією стала водночас трагедією і каталізатором змін, що визначають майбутнє країни. Агресія росії актуалізувала питання національної безпеки, зміцнення Збройних сил України та стратегічного партнерства з міжнародними організаціями, такими як НАТО та Європейський Союз. У тексті детально описується роль війни у формуванні європейської ідентичності України, посиленні національної солідарності та зміні геополітичного статусу країни. Особлива увага надається отриманню Україною статусу кандидата на членство в ЄС, що стало історичною подією та визначило новий вектор її розвитку. Обґрунтовано значення цього статусу для проведення реформ у

сферах судової системи, боротьби з корупцією, енергетичної політики та цифровізації.

Висвітлюються економічні наслідки війни, включно з руйнацією інфраструктури, втратами промислового потенціалу та переорієнтацією на європейські та азійські ринки. Водночас наголошується, що війна стимулювала інтеграцію до європейського ринку, укладення Угоди про асоціацію з ЄС та створення умов для модернізації ключових секторів економіки, включаючи відновлювану енергетику, цифровізацію та сталий аграрний сектор. Текст також аналізує соціальний вимір війни, зокрема питання внутрішньо переміщених осіб, психологічних травм та інтеграції українців до європейського соціального середовища. Наголошується на важливості культурної дипломатії, що зміцнює міжнародний імідж України та сприяє формуванню її ролі як активного учасника європейської та глобальної спільноти.

Війна висвітлюється як глобальний виклик, що має наслідки для всієї міжнародної системи. Описано, як український досвід може слугувати моделлю для інших країн у боротьбі за свободу, демократію та безпеку. У тексті наголошується, що інтеграція України до Європейського Союзу є стратегічно важливою не лише для країни, але й для стабільності всієї Європи. Завдяки своєму географічному положенню, ресурсному потенціалу та науково-технічним досягненням Україна має всі шанси стати ключовим гравцем у формуванні нової архітектури міжнародних відносин. Текст завершується закликом до продовження реформ, консолідації політичної волі та стратегічного мислення як головних умов для успішної інтеграції України до ЄС. Це віддзеркалює як складність викликів, так й унікальність можливостей, що відкрилися перед країною в контексті її боротьби за свободу та демократичні цінності.

Ключові слова: ЄС, Україна, євронтеграція, державне управління, війна.

Vasyl` OSTAPIAK,

Professor of the Department of Public Management and Administration,

Doctor of Political Science, Associate Professor,

Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas

ORCID ID <http://orcid.org/0000-0001-9374-1956>

Sergiy SERDYNISKYI,

Postgraduate student of the Department

of Public Management and Administration,

Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas

ORCID ID <http://orcid.org/0009-0008-6256-7615>

(© OSTAPIAK V., SERDYNISKYI S., 2024)

WAR AND ITS IMPACT ON EUROPEAN INTEGRATION.

A WORLDVIEW CHALLENGE

The article is devoted to a comprehensive analysis of the war's impact on political, economic, social and international aspects of Ukraine's development. The author examines how the war with the Russian Federation has become both a tragedy and a catalyst for changes that determine the country's future. Russia's aggression has raised the issues of national security, strengthening the Armed Forces of Ukraine, and strategic partnership with international organizations such as NATO and the European Union. The text describes in detail the role of the war in shaping Ukraine's European identity, strengthening national solidarity, and changing the country's geopolitical status. Particular attention is paid to Ukraine's obtaining the status of a candidate for EU membership, which became a historic event and determined a new vector of its

development. The author substantiates the importance of this status for reforms in the areas of the judiciary, anti-corruption, energy policy, and digitalization.

The article highlights the economic consequences of the war, including the destruction of infrastructure, loss of industrial potential, and reorientation to European and Asian markets. At the same time, it is emphasized that the war stimulated integration into the European market, the conclusion of the Association Agreement with the EU, and the creation of conditions for the modernization of key sectors of the economy, including renewable energy, digitalization, and sustainable agriculture. The text also analyzes the social dimension of the war, including the issues of internally displaced persons, psychological trauma, and the integration of Ukrainians into the European social environment. It emphasizes the importance of cultural diplomacy, which strengthens Ukraine's international image and contributes to shaping its role as an active member of the European and global community.

The war is presented as a global challenge that has implications for the entire international system. It describes how the Ukrainian experience can serve as a model for other countries in the struggle for freedom, democracy and security. The text emphasizes that Ukraine's integration into the European Union is strategically important not only for the country, but also for the stability of the whole of Europe. Due to its geographical location, resource potential, and scientific and technological achievements, Ukraine has every chance to become a key player in shaping the new architecture of international relations. The text concludes with a call for continued reforms, consolidation of political will and strategic thinking as the main conditions for Ukraine's successful integration into the EU. This reflects both the complexity of the challenges and the uniqueness of the opportunities that have opened up for the country in the context of its struggle for freedom and democratic values.

Key words: EU, Ukraine, European integration, public administration, war.

Війна є одним із найзначніших викликів сучасності, що впливає на політичні, економічні та соціальні процеси як на національному, так і на міжнародному рівні. Для України війна з росією стала каталізатором, що активізував євроінтеграційні процеси та висвітлив стратегічну важливість країни для стабільності Європи. Агресія росії виявила потребу пришвидшення інтеграційних ініціатив між Україною та Європейським Союзом. Війна є явищем, що не лише руйнує інфраструктуру й життя людей, а й трансформує суспільства, змінює політичні та економічні системи, а також формує міжнародні відносини. У ХХІ столітті, коли глобалізація пов'язала держави в спільний економічний, інформаційний та безпековий простір, війна стає ще більш значущим викликом, здатним викликати далекосяжні наслідки. Україна, що з 2014 року перебуває у стані війни з російською федерацією, є прикладом того, як збройний конфлікт впливає на всі аспекти життя держави та її народу.

Війна стимулює політичну мобілізацію і часто змушує держави переглядати свої внутрішні і зовнішні пріоритети. В Україні після початку війни на сході та тимчасової окупації Криму пріоритетом стала національна безпека. Це зумовило зміцнення Збройних сил України, ухвалення нових законів у сфері оборони та розширення співпраці з міжнародними партнерами, такими як НАТО. Водночас, війна поставила під загрозу розвиток демократії, оскільки в умовах воєнного стану уряди часто концентрують владу і обмежують певні свободи громадян. *«Агресію росії слід розглядати не як початок нової холодної війни, а просто як те, чим вона власне є: найгірший акт агресії в Європі після завершення Другої світової війни і грубе порушення міжнародного порядку»* [1].

На міжнародному рівні війна в Україні актуалізувала питання колективної безпеки. Агресія росії підважила систему міжнародного права і продемонструвала обмеженість впливу ООН, коли йдеться про протидію

державі, що є постійним членом Ради Безпеки ООН. Війна завдає економічних збитків через руйнацію інфраструктури, зниження інвестицій та порушення логістичних ланцюгів. В Україні окупація територій і бойові дії призвели до втрати промислових потужностей, зокрема на Донбасі, а також до значного падіння ВВП у перші роки конфлікту. Окрім того, половина державного бюджету йде на потреби оборони, що обмежує можливості для інвестицій у соціальну сферу.

Водночас, війна стимулює економічні зміни, помірне зростання реальних доходів та поглиблення нерівності в доходах домогосподарств (фінансовий стан домогосподарств поступово поліпшується 2023 року, порівняно із попереднім роком, що пов'язано із вагомою бюджетною підтримкою, поступовим підвищенням заробітної плати працівникам приватного сектору [2]. Україна змушена переорієнтувати свої ринки, замінивши російський імпорт та експорт на європейський та азійський. Це сприяло укладенню Угоди про асоціацію з ЄС та інтеграції до європейського ринку. Головною жертвою війни завжди є люди. В Україні мільйони громадян стали внутрішньо переміщеними особами, десятки тисяч загинули або були поранені, а багато хто втратив доступ до медицини, освіти та житла. Війна також породила психологічні травми, що вимагатимуть багаторічної реабілітації.

Однак війна (як це не парадоксально) має і зворотний соціальний ефект – вона об'єднує українське суспільство. Українці демонструють високий рівень солідарності, волонтерство та мобілізацію навколо спільної мети – збереження державності. Це сприяє формуванню національної ідентичності, яку російська агресія, парадоксально, лише посилила. Сучасні війни не обмежуються територіями окремих держав – вони мають глобальні наслідки. Війна в Україні вплинула на енергетичну безпеку Європи, спричинила продовольчу кризу через порушення експорту зернових, а також змусила західні країни зміцнювати власні оборонні

спроможності. Це продемонструвало, що конфлікт в одній країні може стати викликом для всього світу. Війна є одним із найзначніших викликів сучасності, адже вона впливає на політичну стабільність, економічний розвиток та соціальну згуртованість. *«Активне використання режиму санкцій визначає окремі країни не лише як не сприятливі для економічної активності, а й як такі, що фактично виключені з процесу глобалізації узагалі. Відбуваються реальні зміни центрів економічної могутності, що насамперед проявляється через зміни розстановки сил країн G7»* [3].

Для України цей виклик став водночас трагедією і можливістю. Попри руйнацію і втрати, війна стимулювала процеси, що спрямовують державу до європейської інтеграції, зміцнення безпеки і формування сильної національної ідентичності. Світ повинен вчитися на українському досвіді, щоб запобігати війнам і мінімізувати їх наслідки для всього людства.

2022 року Україна отримала статус кандидата на членство в ЄС. Цей історичний крок було зумовлено не лише політичною підтримкою з боку європейських країн, а й визнанням важливості України для забезпечення миру й безпеки на континенті. Війна істотно трансформувала геополітичний ландшафт, а також змінила сприйняття України в очах міжнародної спільноти. Політична підтримка Європейського Союзу супроводжується фінансовою, гуманітарною та військовою допомогою, що свідчить про високий рівень солідарності.

Отримання Україною статусу кандидата на членство в Європейському Союзі 2022 року стало історичною подією, що визначила новий вектор розвитку держави. Це рішення не лише закріпило європейську інтеграцію як стратегічну мету, але й надало країні можливість стати частиною об'єднання, що ґрунтується на принципах демократії, верховенства права та економічної стабільності. Для України цей статус є сигналом міжнародного визнання її реформаторських зусиль і

підтримки на шляху до подолання наслідків російської агресії. «Агресія росії проти України змінила картину світу, зумовила низку ризиків і загроз, спричинила турбулентні процеси в політичному, економічному, безпековому середовищах, наслідки яких нині важко спрогнозувати. Російська агресія поглибила протиріччя сучасного світу, погіршила соціально-економічну ситуацію на регіональному і глобальному рівнях. Зокрема, зростання вартості енергоресурсів, спровокована криза на ринку продуктів харчування спричинили подорожчання споживчих товарів і відповідно масштабний вплив на рівень добробуту громадян багатьох країн світу» [4].

Статус кандидата на членство в ЄС відкриває низку перспектив. По-перше, це дає Україні доступ до фінансової та технічної допомоги, спрямованої на впровадження реформ у ключових сферах, зокрема судовій системі, боротьбі з корупцією та захисті прав людини. По-друге, цей статус зміцнює економічні зв'язки з країнами-членами ЄС, стимулюючи інвестиції та відкриваючи нові ринки для українського бізнесу. По-третє, інтеграція до європейської політико-економічної системи сприяє стабілізації внутрішньої ситуації, що є критично важливим у контексті війни. Проте для повноправного членства в ЄС українським політикам ще потрібно виконати значний обсяг роботи. Насамперед це стосується адаптації національного законодавства до європейського, що передбачає гармонізацію законів у таких сферах, як охорона навколишнього середовища, енергетична політика, соціальний захист і цифровізація. Крім того, надзвичайно важливим є забезпечення верховенства права, прозорості управління та ефективної боротьби з корупцією. Одним із ключових завдань залишається реформа судової системи, що має забезпечити незалежність і професійність суддівського корпусу.

Для інтеграції в глобальну спільноту Україна повинна також посилити свою роль у міжнародних організаціях, таких як ООН, НАТО та

СОТ. Це передбачає активну участь у формуванні глобальної політики безпеки, зміцнення економічної співпраці та поширення своїх ініціатив у сфері клімату, енергетики та цифрових технологій. Важливим є розвиток регіональних партнерств, зокрема з країнами Центральної Європи та Чорноморського регіону, які мають стратегічне значення для стабільності і безпеки в регіоні. У системі міжнародних відносин Україна має всі передумови для того, щоб стати ключовим гравцем у Східній Європі. Завдяки своєму географічному розташуванню, ресурсному потенціалу та освіченому населенню, країна може відігравати важливу роль у забезпеченні енергетичної безпеки Європи, розвитку інноваційних технологій і зміцненні обороноздатності континенту. Крім того, Україна здатна стати мостом між Заходом і Сходом, сприяючи взаєморозумінню та співпраці між різними цивілізаційними моделями. На завершення, статус кандидата на членство в ЄС є важливим кроком на шляху до інтеграції України в глобальну спільноту. Проте успіх цього процесу залежатиме від політичної волі, суспільної підтримки реформ і здатності українських еліт стратегічно мислити. У майбутньому Україна має всі шанси стати не лише частиною Європейського Союзу, але й важливим учасником формування нової архітектури міжнародних відносин.

У світлі сучасних геополітичних викликів Україна може відігравати ключову роль у формуванні нової архітектури міжнародних відносин, що базується на принципах багатосторонності, взаємодоповнюваності економік та спільної відповідальності за безпеку. Геополітичне положення України між Європою та Євразією визначає її як важливий елемент глобальних логістичних, енергетичних та інформаційних потоків. Завдяки своєму потенціалу Україна може бути важливим гравцем у кількох стратегічних напрямках. Уже сьогодні наша країна відіграє важливу роль у транзиті енергоресурсів до Європейського Союзу. Інтеграція до європейської енергетичної мережі, зокрема участь у Європейській

енергетичній спільноті, надає можливість розвивати сучасну інфраструктуру для транспортування газу, електроенергії та водню. Розвиток відновлюваних джерел енергії, таких як сонячна, вітрова та біоенергетика, дозволить Україні не лише забезпечувати власні потреби, але й експортувати енергію до країн ЄС, зміцнюючи тим самим енергетичну незалежність регіону. «Високий представник ЄС з питань закордонних справ і політики безпеки Ж. Боррель у програмному виступі на зустрічі послів ЄС (жовтень 2022 р.) виокремив чотири чинники глобальної кризи. На його думку, це «війна в Україні», «глобальна американо-китайська конкуренція», «світові продовольча та енергетична кризи» і «проблеми з безпекою в європейському сусідстві». За оцінками головного європейського дипломата, нині «ми входимо в ідеальний шторм» [5].

Успішна інтеграція України до глобальної спільноти також залежить від зміцнення її культурного впливу. Українська мова, культура, мистецтво та історія є невід’ємною частиною європейського спадку, і їх популяризація у світі може сприяти формуванню позитивного іміджу країни. Програми культурного обміну, підтримка української діаспори та організація міжнародних подій здатні зміцнити міжнародне становище України через м’яку силу. Для інтеграції в глобальні економічні ланцюги Україна має продовжувати впровадження реформ, що полегшують умови ведення бізнесу, захищають права інвесторів і сприяють розвитку експортного потенціалу. Особлива увага має бути надана модернізації аграрного сектору, що залишається однією з основних статей експорту країни. Україна може стати глобальним лідером у сфері сталого сільського господарства та продовольчої безпеки.

Далі розглянемо шляхи реалізації потенціалу. Для досягнення цих амбітних цілей Україна повинна:

Сформувати довгострокову стратегію міжнародної інтеграції, що враховує глобальні тренди та виклики.

Продовжувати реформування внутрішніх інститутів, забезпечуючи стабільність, прозорість та ефективність державного управління.

Залучати міжнародних партнерів, зокрема через угоди про спільне виробництво, технологічний обмін і розвиток інфраструктури.

Інвестувати в людський капітал, зокрема через реформи освіти, науки та охорони здоров'я.

Україна перебуває на історичному етапі, коли її майбутнє як частини європейської та глобальної спільноти залежить від рішучості в реформах і стратегії міжнародної інтеграції. Отримавши статус кандидата на членство в ЄС, країна підтвердила свою відданість європейським цінностям і прагнення до якісних змін. У довгостроковій перспективі Україна має всі можливості стати не лише рівноправним членом ЄС, але й провідною державою у формуванні нової системи міжнародних відносин.

Економічні наслідки війни для України є значними, але вона також відкрила нові можливості для економічної інтеграції. Зняття мит і квот на український експорт до ЄС дало змогу зміцнити позиції українських виробників на європейському ринку. Важливим складником інтеграції є також повоєнна відбудова країни, що передбачає впровадження європейських стандартів в інфраструктуру, енергетику, цифровізацію та інші ключові сектори. Інвестиції в ці галузі не лише сприятимуть економічному зростанню, але й поглиблять зв'язки з європейськими партнерами. Соціальний вимір війни також має глибокі наслідки. Масова міграція українців до країн ЄС створила численні виклики для європейських суспільств, проте водночас посилила культурну і соціальну інтеграцію. Українські громадяни поступово стають невід'ємною частиною європейського соціального середовища, сприяючи взаємному збагаченню культур і зміцненню зв'язків між народами. Водночас, шлях

України до Європейського Союзу супроводжується значними викликами. Корупція, слабкість інституційної спроможності та потреба проведення реформ залишаються ключовими питаннями, що вимагають свого вирішення. Війна також ускладнює реалізацію реформ і створює додаткові ризики для стабільності держави. Європейська інтеграція України несе стратегічне значення для всього континенту та світу загалом, сприяючи створенню стабільнішого та безпечнішого міжнародного середовища.

Висновки. Війна є багатовимірним викликом, що трансформуватиме національні, регіональні та глобальні системи, впливаючи на політичні, економічні та соціальні процеси. Україна, перебуваючи в епіцентрі сучасного збройного конфлікту, демонструє приклад стійкості, адаптивності та здатності трансформувати виклики й можливості. Війна з російською федерацією стала не лише трагедією, але й каталізатором змін, що визначають майбутнє країни. Агресія Росії актуалізувала питання національної безпеки, сприяла зміцненню Збройних сил України та розширенню стратегічного партнерства з міжнародними організаціями, такими як НАТО. Цей конфлікт висвітлив потребу реформ у системі національної оборони, що включають модернізацію військово-промислового комплексу та впровадження сучасних технологій у сферу безпеки. Прогноз на наступне десятиліття передбачає значний прогрес України у багатьох сферах. Очікується, що країна стане повноправним членом Європейського Союзу, успішно адаптувавши своє законодавство до європейських стандартів. Після завершення війни прогнозується економічне зростання завдяки міжнародним інвестиціям, інтеграції до європейського ринку та модернізації ключових секторів. Зміцнення обороноздатності України дозволить їй стати ключовим партнером НАТО у Східній Європі, забезпечуючи регіональну стабільність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Heusgen C. The War in Ukraine Will Be a Historic Turning Point. *Foreign Affairs*. 2022. 12. May. URL: <https://www.foreignaffairs.com/articles/germany/2022-05-12/war-ukraine-will-be-historic-turning-point>.
2. Інфляційний звіт. Жовтень 2023. Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2023-Q4.pdf?v=6.
3. Slowbalisation. The future of global commerce. *The Economist*. 2019. Jan 24. URL: <https://www.economist.com/weeklyedition/2019-01-26>.
4. Геополітичні та геоекономічні зміни, формовані під впливом російської агресії, та оновлення місця України у світовому просторі. Центр Разумкова. 2022. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2022_TRANSFORMANS_UKR.pdf.
5. Ми входимо в ідеальний шторм : Виступ топ-дипломата ЄС про нову світову реальність. *Європейська правда*. 12 жовтня 2022. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2022/10/12/7148529>.

REFERENCES

1. Heusgen C. (2022). The War in Ukraine Will Be a Historic Turning Point. *Foreign Affairs*. 12. May. URL: <https://www.foreignaffairs.com/articles/germany/2022-05-12/war-ukraine-will-be-historic-turning-point>. [in English]
2. Infliatsiinyi zvit. Zhovten 2023. Natsional`nyi bank Ukrainy. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2023-Q4.pdf?v=6. [in Ukrainian]
3. Slowbalisation. The future of global commerce. *The Economist*. 2019. Jan 24. URL: <https://www.economist.com/weeklyedition/2019-01-26>. [in English]
4. Heopolitychni ta heoekonomichni zminy, formovani pid vplyvom rosiis`koi ahresii, ta onovlennia mistsia Ukrainy u svitovomu prostori. Tsentr

Razumkova.

2022.

URL:

https://razumkov.org.ua/uploads/article/2022_TRANSFORMANS_UKR.pdf.

[in Ukrainian]

5. My vkhodymo v idealnyi shtorm : Vystup top-dyplomata YeS pro novu svitovu real`nist`. Yevropeis`ka pravda. 12 zhovtnia 2022. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2022/10/12/7148529>. [in Ukrainian]